

Tinédzserkori terhesség és korai iskolaelhagyás

ELEK ZSUZSANNA RÉKA

2017.11.23.

A tinédzserkori terhességek lehetséges negatív következményei

Anyára

- ▶ Gyakoribb egészségügyi szövődmények
- ▶ Stigma
- ▶ Korai iskolaelhagyás, alacsonyabb iskolai végzettség
- ▶ Munkanélküliség, inaktivitás, hátrányos munkaerő-piaci helyzet
- ▶ Alacsonyabb státuszú partner

Gyermekekre

- ▶ Alacsony születési testsúly
- ▶ Alacsonyabb óvodába járási arány
- ▶ Nagyobb valószínűséggel korai iskolai lemorzsolódás, korai gyermekvállalás, rosszabb munkaerőpiaci státusz

„Összetett, kontextustól függő társadalmi cselekvés eredménye a reprodukciós magatartás, amelyre nem csupán, sőt elsősorban nem a biológiai adottságok hatnak, hanem sokkal inkább strukturális tényezők, illetve a vizsgált népesség történelme során kialakult, időben állandóan módosuló társadalmi intézmények (többek között a család, rokonság), valamint kulturális sajátosságok befolyásolják.” (Durst 2006)

A korai gyermekvállalás és korai iskolaelhagyás legfontosabb összefüggései

- ▶ A korai gyermekvállalás és magas termékenység az alacsony iskolázottságúak körében a legnagyobb (Husz 2006) és alacsony végzettségűeknél is van etnikai és területi különbség etnikai és területi értelemben (Husz 2011)
- ▶ Az országos csökkenő tendenciákkal szemben vannak olyan települések, ahol nő vagy magas szinten stagnál az élveszületések száma (Szikra 2010)
- ▶ 2003-as reprezentatív cigány vizsgálat szerint a roma nők közel harmada 18 éves kora előtt, kétharmada 20 éves kora előtt szüli meg első gyermekét (Janky 2007)
- ▶ Cigány közösségek között is jelentős eltérések vannak (Husz 2011), a perpektivikusabbnak tűnő településeken sem feltétlenül alacsonyabb a korai gyermekvállalók száma (Janky 2005) és két egymás melletti településen is lehet eltérő a termékenységi magatartás (Durst 2007)
- ▶ A munkaerőpiacon jelentős válaszfalat az érettségi jelent (Kertesi-Kézdi 2010)

Elmúlt évek változásai az oktatási rendszerben

- ▶ Iskolák államosítása (Makó et al 2016)
- ▶ Tankötelezettség korhatárának leszállítása 18-ról 16 évre
- ▶ Szakiskolai képzés átalakítása
- ▶ Közismereti óraszámok csökkentése
- ▶ Szegregáció erősödése az egyházi iskolák terjedését követően (Zolnay 2016)

Lemorzsolódás

- ▶ Nemzeti lemorzsolódási indikátor: 2014-2015 módszertani kísérlet: 42 254 fő (Fehérvári 2015)
- ▶ Lemorzsolódás okai:
  - Tanulmányait saját döntése alapján szakította meg (nem tanköteles) **61%**
  - Igazolatlan hiányzások miatt jogviszonya megszűnt (nem tanköteles) **20%**
  - Tanulmányok nem teljesítése második alkalommal, iskolai egyoldalú nyilatkozatával (nem tanköteles) **4%**
  - Törvényi akadály **2%**
  - Díjfizetési hátralék nem fizetése miatt (nem tanköteles)
  - Kizárással, fegyelmi határozattal

Korai iskolaelhagyók aránya az Európai Unióban és Magyarországon nemek szerint, 2006-2016, %

Forrás: Eurostat.

Terület/Év	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Európai Unió (28 ország)	<u>15,3</u>	14,9	14,7	14,2	13,9	<u>13,4</u>	12,7	11,9	11,2	11,0	<u>10,7</u>
Magyarország	<u>12,5</u>	11,4	11,7	11,5	10,8	<u>11,4</u>	11,8	11,9	11,4	11,6	<u>12,4</u>
Magyarország - férfiak	<u>13,7</u>	12,5	12,4	12,2	11,5	<u>12,3</u>	12,3	12,5	12,5	12,0	<u>12,9</u>
Hungary - nők	<u>11,3</u>	10,2	11,0	10,8	10,1	<u>10,6</u>	11,2	11,4	10,3	11,2	<u>11,8</u>

Korai iskolaelhagyók aránya Magyarországon régiók szerint, 2006-2016, %

Forrás: Eurostat.

Terület/Év	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Magyar átlag	12,5	11,4	11,7	11,5	10,8	11,4	11,8	11,9	11,4	11,6	12,4
Észak-Magyarország	<u>18,4</u>	16,2	14,7	14,8	16,5	<u>15,8</u>	15,5	19,0	18,4	16,8	<u>19,3</u>
Dél-Dunántúl	<u>16,5</u>	15,7	13,6	13,4	13,1	<u>11,3</u>	10,6	15,6	14,4	14,1	<u>14,7</u>
Észak-Alföld	16,0	12,9	15,1	15,0	13,5	<u>14,0</u>	17,4	15,1	14,4	13,7	<u>15,1</u>
Nyugat-Dunántúl	7,8	9,6	10,8	9,3	7,6	7,3	10,5	10,1	9,6	8,2	7,6
Közép-Magyarország	9,5	8,7	9,6	8,0	7,9	9,8	8,8	7,6	7,2	8,9	9,6
Közép-Dunántúl	12,2	10,9	9,9	14,0	11,2	12,3	11,3	10,1	12,1	10,2	10,4
Dél-Alföld	<u>9,3</u>	8,9	9,6	9,0	8,3	<u>9,5</u>	9,4	10,4	8,4	11,3	<u>11,5</u>

Korai iskolaelhagyók aránya Magyarországon a három leghátrányosabb helyzetű régióban nemek szerint, 2006-2016, %

Forrás: Eurostat.

Terület/Év	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Észak-Magyarország, átlag	18,4	16,2	14,7	14,8	16,5	15,8	15,5	19,0	18,4	16,8	19,3
Észak-Magyarország, férfiak	<u>18,9</u>	16,5	13,5	14,9	16,2	<u>17,9</u>	16,1	20,6	19,1	16,0	<u>17,0</u>
Észak-Magyarország, nők	<u>17,8</u>	15,8	16,0	14,8	16,8	<u>13,6</u>	14,9	17,2	17,6	17,7	<u>21,7</u>
Dél-Dunántúl, átlag	16,5	15,7	13,6	13,4	13,1	11,3	10,6	15,6	14,4	14,1	14,7
Dél-Dunántúl, férfiak	<u>18,6</u>	17,7	16,7	16,7	15,4	<u>11,2</u>	11,5	16,3	15,3	13,6	<u>14,9</u>
Dél-Dunántúl, nők	<u>14,2</u>	13,6	10,3	9,8	10,9	<u>11,5</u>	9,6	14,7	13,4	14,5	<u>14,5</u>
Észak-Alföld, átlag	16,0	12,9	15,1	15,0	13,5	14,0	17,4	15,1	14,4	13,7	15,1
Észak-Alföld, férfiak	<u>16,4</u>	14,9	16,5	15,5	15,3	<u>16,5</u>	18,4	14,2	15,8	15,3	<u>16,6</u>
Észak-Alföld, nők	<u>15,7</u>	11,0	13,7	14,5	11,6	<u>11,5</u>	16,3	15,9	13,0	11,9	<u>13,6</u>

Nem dolgozó, nem tanuló (NEET) fiatalok aránya korosztályok szerint, ISCED 2011 0-2, 2006-2016, %

Forrás: Eurostat

Terület/Év	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
EU (28 ország), 15-17 év	<u>3,6</u>	3,4	3,3	3,2	3,0	<u>3,1</u>	3,0	2,7	2,7	2,8	<u>2,7</u>
Magyarország, 15-17 év	<u>3,0</u>	2,4	2,0	1,9	1,4	<u>1,4</u>	1,9	2,8	3,5	2,7	<u>3,1</u>
EU (28 ország), 15-19 év	4,8	4,5	4,5	4,7	4,5	4,5	4,3	4,0	3,8	3,8	3,7
Magyarország, 15-19 év	4,8	4,2	4,5	4,4	3,8	3,6	4,3	4,9	5,1	4,2	4,4

A 15-17 éves korosztályban nincsenek adatok az ISCED 0-2 végzettségűekre, de a korosztályból fakadóan csak az legfeljebb ISCED 0-2 végzettségűekre vonatkozhatnak az adatok.

Nem dolgozó, nem tanuló fiatalok aránya a 18-24 éves korosztályban, régiók szerint, 2006-2016, %

Forrás: Eurostat.

Terület/Év	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Észak-Magyarország, férfiak	<u>21,8</u>	19,9	20,4	23,7	21,6	<u>22,9</u>	26,4	25,2	20,2	18,0	<u>13,2</u>
Észak-Magyarország, nők	<u>28,4</u>	26,0	25,6	26,4	25,4	<u>25,4</u>	30,8	29,6	28,3	26,0	<u>27,1</u>
Dél-Dunántúl, férfiak	18,9	18,1	20,9	19,4	17,7	<u>16,2</u>	19,5	18,7	15,5	14,5	<u>12,8</u>
Dél-Dunántúl, nők	20,8	25,5	21,6	21,0	20,4	<u>22,8</u>	21,1	25,6	20,2	20,7	<u>22,1</u>
Észak-Alföld, férfiak	18,3	18,1	19,1	21,7	20,1	<u>23,4</u>	22,7	21,0	20,2	17,8	<u>18,4</u>
Észak-Alföld, nők	27,7	23,7	24,4	26,2	22,9	24,4	29,4	29,5	25,5	19,9	23,3

A termékenység szintjének változása a 15-19 éves lányok körében: ezer nőre jutó élveszületés, 2006-2016, %

Forrás: KSH, Népeségi és népmozgalmi adatbázis alapján saját számítás.

Terület/Év	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Magyarország átlag	<u>19,7</u>	19,4	20,1	19,5	17,9	<u>18,0</u>	19,2	21,1	23,1	<u>22,8</u>	<u>24,8</u>
Észak-Magyarország	<u>36,0</u>	37,1	37,0	37,4	36,1	<u>36,7</u>	36,4	41,4	45,6	45,1	<u>50,9</u>
Dél-Dunántúl	<u>22,1</u>	21,0	21,6	21,5	18,6	<u>20,3</u>	21,3	24,8	25,0	25,4	<u>27,8</u>
Észak-Alföld	<u>29,6</u>	29,0	29,8	28,3	26,3	<u>25,9</u>	28,1	31,6	35,0	36,1	<u>40,1</u>
Nyugat-Dunántúl	<u>11,6</u>	10,8	12,2	11,0	9,6	<u>8,9</u>	11,3	10,9	12,4	11,0	<u>11,6</u>
Közép-Magyarország	<u>10,9</u>	11,2	12,1	11,4	10,9	<u>10,6</u>	11,0	11,1	12,1	11,6	<u>12,4</u>
Közép-Dunántúl	12,2	10,9	9,9	14,0	11,2	12,3	11,3	10,1	12,1	10,2	10,4
Dél-Alföld	<u>15,5</u>	13,5	15,2	13,9	12,1	<u>11,9</u>	14,2	15,2	16,0	15,3	<u>17,4</u>

Tinédzser anyák aránya az elsőként gyermeküket szülő nők között, 2006-2016, %

Forrás: KSH, Népmozgalmi adatbázis alapján saját számítás.

Terület/Év	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Magyarország átlag	10,0	9,9	9,9	9,9	9,3	<u>9,6</u>	10,2	10,9	11,2	10,5	<u>10,8</u>
Észak-Magyarország	20,1	20,8	20,8	21,1	20,2	<u>21,1</u>	21,2	23,7	23,0	22,4	<u>23,5</u>
Dél-Dunántúl	12,9	12,4	12,8	13,0	11,0	<u>12,8</u>	13,1	14,7	13,8	13,4	<u>13,9</u>
Észak-Alföld	16,7	16,2	15,9	16,2	15,5	<u>15,3</u>	16,7	17,9	18,3	18,0	<u>18,2</u>
Nyugat-Dunántúl	6,3	6,0	6,5	6,1	5,6	5,5	6,6	6,4	6,7	5,6	5,5
Közép-Magyarország	4,4	4,8	5,0	4,7	4,7	4,8	4,8	4,8	5,2	4,7	4,9
Közép-Dunántúl	8,4	8,5	8,2	8,7	8,1	8,8	8,5	8,9	9,8	8,8	7,4
Dél-Alföld	9,7	8,5	9,2	8,8	8,0	<u>7,7</u>	9,3	9,2	9,2	8,3	<u>9,1</u>

Összefoglalás

- ▶ A korai iskolaelhagyók aránya országos szinten is nőtt, látványos növekedést az észak-magyarországi, majd a dél-dunántúli és dél-alföldi régiók mutatnak
- ▶ **Az észak-magyarországi régióban több mint másfélszeresére nőtt a korai iskolaelhagyó lányok aránya, messze meghaladja a szinte változatlan fiúk arányát**
- ▶ 2010 óta több mint duplájára nőtt a 15-17 évesek körében a nem tanuló, nem dolgozó, legfeljebb fiatalok aránya
- ▶ Az észak-alföldi, dél-alföldi és észak-magyarországi régiókban közel másfélszeresére nőtt a 15-19 évesek lányok termékenységi szintje
- ▶ **A tinédzser anyák arányának változása sokkal lassabban reagál a társadalompolitikai változásokra, mint általában a korai iskolaelhagyók arányának változása**

Felmerülő kérdések

- ▶ **Miért nő a korai iskolaelhagyással és gyermekvállalással leginkább érintett területen sokkal jobban a nők aránya, és miért nem nő jobban a férfiaké?**
- ▶ **Milyen (új) kihívásokat jelent a korai iskolaelhagyás és tinédzser terhességek arányának folyamatos növekedése? (pl lakhatási problémák)**
- ▶ **Mi jelenleg és lesz a jövőben a továbbtanulás „tétje” azokban a térségekben, és azoknál a családoknál, amik a leginkább érintettek?**
- ▶ **Hogyan fogják kezelni a gyermekvédelmi intézmények a növekvő korai gyermekvállalást?**
- ▶ **A tendenciák milyen irányú változását várhatjuk a legújabb társadalompolitikai változásoktól (közfoglalkoztatás visszafogása, szakképzés átalakítása)?**
- ▶ **Honnan közelítsenek a társadalompolitikai beavatkozások egy ilyen komplex kérdéshez?**